

trestních případech, v nichž se jednalo o producenty. Zmateční stížnost jest neodůvodněna i po stránce formální. Ustanoveními § 258 tr. ř., dle nichž má arci soud, vynášeje rozsudek, bráti zřetel na to, co se sběhlo v hlavním přelíčení, a dle nichž rozhoduje soud o otázce, má-li ta která skutečnost býti považována za prokázanou, dle volného přesvědčení, získaného svědomitým zkoumáním všech pro a proti přednesených průvodních prostředků, nemělo býti soudu ukládáno, by prováděl důkazy též o takových skutečnostech, které důkazu nepotřebují ať již proto, že jsou notorické, či proto, že jsou soudu známy byť ze zdrojů, ležících mimo rámec hlavního přelíčení. Nelze tedy zejména namítati ničeho proti tomu, učiní-li soud zdrojem svého přesvědčení o té které skutečnosti důkaz provedený za řízení v jiné trestní záležitosti, zejména tehdy, je-li průvodním prostředkem posudek soudního znalce, který již pro svůj povšechný ráz hodí se jako zdroj soudcovského přesvědčení v případech téhož druhu, vedl-li, byv proveden opětovně v několika případech, vždy k jednomu a témuž výsledku. V tomto případě mohl nalézací soud znaleckého posudku, podaného v jiných případech, tím spíše upotřebiti pro své přesvědčení, kdyžť jím cena 40 K za 1 kg byla označena jako cena přiměřená při selatech zvláštního druhu, kteréžto vlastnosti rozsudek u selat, tvořících předmět trestného činu obžalovaného, nezjišťuje, a když obžalovaný za selata ona požadoval peníz, přiměřenou cenu o polovici, tedy značně převyšující. Při tom nalézací soud shledal v odborných zkušenostech přisedících lichevního soudu, ať již jimi byly získány ve vlastním povolání toho kterého z nich či při výkonu úřadu přisedících lichevního soudu, jen ještě další oporu pro správnost svého postupu při zjednávání svého přesvědčení v otázce, o kterou tu jde.

Čís. 363.

Zastavena-li působnost poroty, nezřizuje se v případech jinak porotních obžalovanému z úřední moci obhájce ani pro řízení před výjimečným senátem ani pro řízení na soudě zrušovacím, a to ani tehda, rozhodoval-li v první stolici výjimečný senát šestičlenný.

(Rozh. ze dne 5. února 1921, Kr I 791/20.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl v neveřejném sezení žádost obžalovaného, by mu byl zřízen obhájce chudých pro ústní líčení před soudem zrušovacím o zmateční stížnosti jeho do rozsudku krajského soudu v Chebu ze dne 8. července 1920.

Nejvyšší soud zabýval se otázkou svrchu uvedenou již ve svém plenárním rozhodnutí ze dne 9. března 1920, čís. pres. 223/20, a dospěl k mínění uvedenému z těchto

d ů v o d ů :

Nejde zde sice o otázku povinného zřízení obhájce pro hlavní přelíčení před soudem první stolice, nýbrž pro veřejné líčení před soudem zrušovacím; ale vzhledem na souvislost bude otázka povinného zřízení obhájce

probrána zde v obou těchto směrech. Podle § 6 obč. zák. dlužno zákony, o něž jde, vyložití jednak z jejich doslovu v souvislosti uvažovaného, jednak ze zřejmého úmyslu zákonodávce. Doslov zákona vede k důsledku, že v trestních věcech, v nichž následkem zastavení působnosti porotních soudů konati jest hlavní přelíčení v první stolici před řádným soudem, ač by jinak porotní soud byl býval podle čl. VI. uvoz. zákona k tr. ř. z roku 1873 příslušným, není zapotřebí, zříditi obžalovanému z úřední moci obhájce pro hlavní přelíčení v první stolici aniž pro veřejné líčení před soudem zrušovacím, a to ani v takových případech, v nichž hlavní přelíčení v první stolici předsevzato před šesti soudci. Ve druhém odstavci § 41 tr. ř. totiž uloženo zříditi obhájce z moci úřední jen pro hlavní přelíčení před soudem porotním a v § 347 tr. ř. je totéž ustanovení rozšířeno na veřejná líčení před soudem zrušovacím jen v případech, v nichž v první stolici rozhodoval soud porotní, ovšem ale také ve všech takových případech bez rozdílu, šlo-li o těžký nebo jen méně těžký zločin nebo přečin anebo přestupek. V čl. VII. uvoz. zákona k tr. ř. jest uvedeno, že, je-li působnost soudů porotních zastavena, platí pro trestní věci, jinak v čl. VI. vyhrazené soudům porotním, ve příčině hlavního přelíčení a opravných prostředků proti rozsudkům předpisy 18. hlavy a dále z 19. hlavy, vztahující se na soudy porotní, 2. a 3. odst. § 338, jakož i ustanovení §§ 339 a 341 tr. ř. V § 3 zákona ze dne 23. května 1873, čís. 120 ř. z. o dočasném zastavení soudů porotních, kterýž zákon byl vydán zároveň s trestním řádem nyní platným z roku 1873, jest uvedeno, že, jsou-li porotní soudy zastaveny, řídí se v trestních věcech vyhrazených jinak soudům porotním, hlavní přelíčení a opravné prostředky proti rozsudkům podle předpisů, platících pro zločiny, nenáležející před soudy porotní, ale, jde-li o zločin, jež potrestati jest smrtí nebo žalářem více než pětiletým, konati jest hlavní přelíčení v první stolici před šesti soudci. Zákon tedy pro trestní řízení v případech, které by dle čl. VI. uvoz. zákona k tr. ř. náležely před porotní soudy, ale následkem přerušení působnosti porot vyhrazeny jsou řádným soudům, neobsahuje podobného ustanovení, jaké se nachází ve druhém odstavci § 41 tr. ř. pro soudy porotní a v § 347 tr. ř. pro veřejné líčení před soudem zrušovacím, ačkoliv z téže 19. hlavy tr. ř., ve které nachází se tento § 347, pojata jsou do čl. VI. uvoz. zákona k tr. ř. výslovně ustanovení §§ 339 i 341 a druhého odstavce § 338. Z toho dlužno argumenta a contrario dospěti k důsledku, že slovný výklad zákona mluví pro názor, uvedený na počátku této úvahy. K témuž důsledku vede také úmysl zákonodávce, projevený zřejmě v zákoně, což vysvítá již z poslední věty hořejší úvahy, zejména však i z historického vývoje zákona. Trestní řád z roku 1850 (cís. pat. ze dne 17. ledna 1850, čís. 25 ř. z.) obsahoval ustanovení o řízení před soudy sborovými i porotními. Hlava druhá jednala o soudních úřadech (Gerichtsbehörden), oddíl IV. této hlavy (§§ 17 až 44) o porotních soudech. V § 21 bylo ustanoveno, že soud porotní sestává mimo porotce z předsedy, 4 soudců a zapisovatele. V § 247 ustanoveno bylo v příčině řízení v první stolici toto: »V případech náležejících před soud porotní musí obviněnému za následků zmatečnosti i tenkrát, když prohlásí, že se vzdává zřízení obhájce, zřízen býti obhájce z moci úřední.« Hlava 14. (§§ 260 až 306) jednala o líčení před sborovými soudy; § 285 zněl (podobně jako teď § 255 tr. ř. nového), že

na konci líčení obdrží slovo obžalobce a po něm soukromý účastník a že obžalovanému a jeho obhájci přísluší právo, na to odpovědět, jestliže pak státní zástupce a soukromý účastník na to něco odvěti, obžalovaný a jeho obhájce mají v každém případě závěreční řeč. O opravných prostředcích proti rozsudkům jednaly §§ 352 až 390, zahrnuté v tyto oddíly: důvody zmatečnosti § 352, zmateční stížnost proti rozsudkům soudů porotních §§ 353 až 374, odvolání proti rozsudkům sborových soudů §§ 375 až 387, zmateční stížnost proti rozsudkům soudů odvolacích §§ 388 až 390. V § 360 bylo podobně jako v nynějším trestním řízení rozeznáváno mezi předběžným neveřejným zasedáním soudu zrušovacího a mezi veřejným líčením před tímto soudem; následující §§ 361 a 362 obsahovaly tato ustanovení o řízení před zrušovacím soudem: § 361: Obeslání obžalovaného a eventuálního soukromého žalobce děje se vždy s připomínkou, že, nepřijdou-li, jejich stížnosti a vývody budou předneseny a hned bude o nich rozhodnuto. Je-li obžalovaný na svobodě, jest mu volno, osobně se dostavit k jednání. V případě opačném budiž toliko jeho obhájce předvolán. Nemá-li obhájce, budiž vyzván, by se dostavil s obhájcem, a budiž mu, je-li toho třeba, obhájce zřízen z moci úřední soudem zrušovacím. § 362: Stěžovatel obdrží slovo, by odůvodnil svou stížnost, a po té jeho odpůrce, by odpověděl. Obžalovanému a jeho obhájci přísluší v každém případě právo posledního vyjádření. Jestliže některá strana se nedostaví, budou její stížnost neb odvod přečteny. Císařské nařízení ze dne 11. ledna 1852, čís. 5 ř. z. upravovalo řízení před soudy krajinskými (Landesgerichte), jež prozatím nastoupilo na místo řízení před porotou; § 2 zněl takto: Hlavní přelíčení ve všech případech trestních, v trestním řádu z roku 1850 soudům porotním přikázaných, má před se jíti před soudy krajinskými, které při tom rozhodovati budou ve shromáždění, záležejícím z 5 soudců a z přisedícího. Soudové krajinství před se jíti mají vůbec podle předpisů, v hlavě 14. dotčeného trestního řádu obsažených (totiž §§ 260 až 306 o líčení před sborovými soudy, viz nahoře), pokud není v následujících §§ něco jiného ustanoveno; § 3 zněl takto: §§ 17—44 tr. ř. onoho (totiž ustanovení IV. oddílu 2. hlavy, jednajícího o soudních úřadech a to o porotách, viz nahoře), jsou zrušeny; § 5 zněl takto: Po skončení řízení průvodního slyšení budou státní zástupce a obžalovaný i obhájce jeho v pořádku, v § 285 tr. ř. ustanoveném (viz tento § 285 nahoře); § 6 zněl takto: Aby se obžalovaný za vinného mohl prohlásiti, potřebí jest většiny aspoň dvou třetin hlasů (4 proti 2); § 11: Proti rozsudku má místo jen stížnost zmatečná ke zrušovacímu soudu, šetříc při tom ustanovení obsažených v §§ 352 až 354 a 356 až 359 tr. ř. (vyloučeny tedy byly §§ 360 až 362 nahoře uvedené); § 12: Soud zrušovací rozhoduje o všech stížnostech zmatečných, které se k němu podají, v sezení neveřejném, nepřivezma k tomu ani státní zastupitelství ani obžalovaného neb obhájce jeho. Z trestního řádu z roku 1853 (cís. pat. ze dne 29. července 1853 čís. 151 ř. z.) uvéstí jest předpisy tyto: § 17: Sborové soudy jednají a rozhodují ve věcech trestních zpravidla ve shromážděních předsedy, dvou soudců a zapisovatele; závěrečná líčení však, při nichž jde o zločin, na který v zákoně uložen jest trest smrti nebo trest žaláře přes 5 roků, jakož i rozhodování o nich, konány buďte ve shromážděních předsedy, 4 soudců a zapisovatele; § 18: V druhé stolici vykonávají vrchní zemské soudy soudnictví o zločinech, přečinech

a v § 9 naznačených přestupcích; usnášejí se zpravidla ve shromážděních předsedy, 4 soudců a zapisovatele; rozhodnutí však o závěrečných přelíčeních, při kterých jde o zločin velezrády neb o takové zločiny, na něž zákon uvaluje trest smrti, běže vrchní zemský soud před se ve shromážděních předsedy, 8 soudců a zapisovatele; § 19: Ve třetí stoličce přísluší trestní soudnictví o zločinech, přečinech a v § 9 naznačených přestupcích nejvyššímu soudu. Tento usnáší se v trestních věcech zpravidla ve shromážděních předsedy, 6 soudců a zapisovatele; jde-li však o rozhodování o závěrečném přelíčení v příčině některého ze zločinů, naznačených v III. odstavci § 18., ve shromážděních předsedy, 10 soudců a zapisovatele; 2. odstavec § 213: Kdykoli jde o zločin, na nějž uvaluje zákon trest smrti nebo nejméně 5 roků žaláře, budiž obžalovanému pro závěrečné řízení v první stoličce zřízen z moci úřední obhájce, i když ho nechce užít; § 216: Je-li obžalovaný ve vazbě a již ve vyšetřovacím vězení soudního dvoru, budiž vyslechnut, jakmile obžalovací usnesení nabude moci právní. Ne zvolil-li dosud obhájce, budiž tento v případech, kde mu zřízen býti má k jeho žádosti nebo z moci úřední soudem (§ 213) zřízen při této příležitosti; § 217: U všech zločinů, stíhaných trestem smrti neb aspoň pětiletého žaláře povinen jest státní zástupce do 8 dnů a jen při velké obšírnosti vyšetřování nejdéle do 14 dnů po vejití obžalovacího usnesení v moc právní povinen, podati u soudu spis obžalovací; § 218: Ve všech ostatních trestních případech povinen je státní zástupce nebo soukromý žalobce obžalobu podle usnesení obžalovacího přednésti ústně při závěrečném přelíčení, ale ve lhůtě, v § 217 zmíněné, podati u soudu seznam svědků a znalců, kteří mají býti obesláni; § 219: Přednosta soudu určí den závěrečného přelíčení tak, by obžalovanému v případech, kdy bylo by podle zákona uznati na trest smrti neb aspoň pětiletého žaláře, zbyla k přípravě lhůta aspoň 8, ve všech ostatních případech aspoň 3denní, počínaje od otevření obsílky. Trestní řád z roku 1850 tudíž obsahoval v § 21 zvláštní ustanovení o obsazení porotního soudu, v § 247 pak ustanovení, že obžalovanému musí pro líčení v první stoličce zřízen býti obhájce z moci úřední v případech, náležejících před soud porotní, a podle § 361 měl býti obžalovanému pro veřejné líčení před zrušovací soudem zřízen podle potřeby (nötigenfalls) z moci úřední obhájce. Císařské nařízení z roku 1852, jímž prozatím porotní soudy byly zrušeny, obsahovalo v příčině trestních případů, v trestním řádě z roku 1850 porotním soudům přikázaných, zvláštní ustanovení v § 2 co do obsazení soudu (6 členů) a v § 6 co do počtu hlasů, potřebných pro odsouzení obžalovaného; v ostatním mělo líčení jíti před se podle předpisů platných pro líčení před soudy sborovými a pro opravné prostředky proti rozsudkům byly vyhrazeny toliko §§ 352 až 354 a 356 až 359 tr. ř. z roku 1850 o zmateční stížnosti, takže zejména byla vyloučena ustanovení §§ 360 i 362 o veřejném líčení zrušovací a následkem toho vyloučeno bylo též ustanovení § 361 o eventuelním zřízení obhájce z moci úřední pro řízení zrušovací, v § 12 pak výslovně bylo uvedeno, že soud zrušovací k zasedání nepřivezme ani obžalovaného ani jeho obhájce. Proto císař. nařízení z roku 1852 neobsahuje pro věci trestní, jichž se týče, podobného ustanovení, jaké obsahoval § 247 tr. ř. z roku 1850 o povinném zřízení obhájce pro líčení v první stoličce v případech náležejících před soud porotní; v § 5 císař. nařízení z roku 1852, dle něhož ke konci líčení v první stoličce slyšeti

jest státního zástupce a obžalovaného i jeho obhájce, jest při tom výslovně poukázáno na § 285 tr. ř. z roku 1850, znějící podobně jako § 362 téhož zákona i § 255 nynějšího trestního řádu z roku 1873, takže z okolností, že je tam řeč i o obhájci, nelze vyvozovati, že zákonodárce předpokládal, že obhájce bude obžalovanému zřízen vždy z moci úřední, kdyžby obžalovaný neměl obhájce, nýbrž předpokládány jsou v těchto všech zákonných ustanoveních jen případy takové, když obhájce při líčení skutečně vystupuje. V § 12 dokonce jest obhájce vyloučen ze zastupování před soudem zrušovacím, před nímž řízení bylo dle cís. nařízení z roku 1852 jen neveřejné. Trestní řád z roku 1853 naproti tomu obsahoval v příčině těžkých zločinů celou řadu zvláštních předpisů pro řízení v první, druhé i třetí stolici na prospěch obžalovaného a to v §§ 17 až 19 co do obsazení soudu, v §§ 213 a 216 co do zřízení obhájce z moci úřední pro závěrečné řízení v první stolici, v § 217 (na rozdíl od § 218) co do podání spisu obžalovacího a v § 219 co do lhůty pro přípravu obžalovaného k závěrečnému přelíčení. V čl. VII. uvoz. zákona k tr. ř. nyní platnému a v § 3 zároveň s ním vydaného zákona o dočasném zastavení porotních soudů ze dne 23. května 1873, čís. 120 ř. z. jsou pro trestní věci, vyhrazené jinak soudům porotním, ale následkem zastavení jejich působnosti projednávané před sborovými soudy výjimečnými, z předpisů trestního řádu, platících pro řízení porotní, zachovány v platnosti toliko druhý a třetí odstavec § 338, jakož i ustanovení §§ 339 a 341 tr. ř. a pro těžké zločiny je tam jen jedině výjimečné ustanovení obsaženo o obsazení soudu první stolice. Naproti tomu není pro tyto trestní věci zákonného ustanovení podobného, jako v odstavci druhém § 41 tr. ř. o zřízení obhájce z moci úřední pro hlavní přelíčení v první stolici a zejména není zachováno v platnosti ustanovení § 347 o zřízení obhájce z moci úřední pro veřejné líčení před soudem zrušovacím v případech těžkých zločinů. Že by byl zákonodárce, který měl před sebou z dřívější doby hlavně trestní řád z roku 1853, s četnými, i ahoře uvedenými výjimečnými předpisy ku prospěchu obžalovaného pro řízení o těžkých zločinech a který pro řízení v trestních věcech, náležejících jinak před porotní soudy, výslovně zachoval v platnosti §§ 339 i 341 tr. ř. a druhý odstavec § 338, vynechal jen z nedopatření a nikoli vědomě i úmyslně ustanovení § 347 o povinném zřízení obhájce pro veřejné líčení před soudem zrušovacím v případech těžkých zločinů tam uvedených, a že by byl rovněž jen z nedopatření a nikoli vědomě i úmyslně opomenul vydati podobné ustanovení též pro líčení v první stolici místo druhého odstavce § 41 tr. ř., ukládajícího zřízení obhájce z moci úřední pro hlavní přelíčení před soudem porotním, nelze vzhledem na hořejší úvahu se domnívati. Naopak sluší míti za to, že zákonodárce měl úmysl vyloučiti v případech řízení před soudy výjimečnými povinné zřizování obhájců pro hlavní přelíčení před soudem první stolice (§ 41 tr. ř.) a zejména pro veřejné líčení před soudem zrušovacím (§ 347 tr. ř.). Ostatně lze i dodati, že, kdyby bylo šlo o nedopatření redakční, zajisté by byli povolání činitelé zakročili, by nedopatření to bylo náležitě napraveno, poněvadž jde o věc důležitou a zvláště de lege ferenda v literatuře i praxi po dlouhou dobu úsilovně přetřásanou. Zákonodárce pečoval o obžalovaného jiným způsobem, totiž tím, že uložil rozhodování o vině obžalovaného v první stolici soudům sestávajícím ze soudců z povolání a to při těžkých zločinech še-

stičlenným senátům a tím, že řízení porotní, plné zvláštních formálností, nahradil řízením řádným. . Zřizování obhájců z moci úřadu v případech porotních má svůj důvod jednak v tom, že rozhodují tu o vině obžalovaného soudcové povolání z lidu a postrádající odborného předběžného právního vzdělání, jednak ve zvláštnostech porotního řízení. Vůči soudcům, kteří nejsou právníky, byl by obžalovaný zřejmě v nevýhodě, kdyby se mu nedostávalo zastance práv znalého, kdežto na druhé straně zastupuje obžalobu soudcovský úředník státního zastupitelství, tudíž právník. Nevýhoda ta nebyla by vyvážena ani z daleko předpisem § 325 tr. ř., poněvadž tu předseda zasahuje teprve ve stadiu příliš pokročilém, kdy byly otázky, jež jest ve smyslu § 316 tr. ř. dáti porotcům, již formulovány a řízení týkající se jejich úpravy a znění skončeno a poněvadž musí ve svém výkladu počínati si nestranně, není tedy povolán hájiti zájmy jedné strany, obžalovaného. Zejména jest však vyvolána nutnost, zříditi obžalovanému obhájce z moci úřadu zvláštnostmi řízení porotního. Otázky, jež jest položiti porotcům dle § 316 tr. ř., celé řízení týkající se úpravy, přesného znění a jednotlivých druhů těchto otázek tvoří tak složitý článek celého porotního řízení, že volají přímo po právním zastoupení obžalovaného a činí toto nanejvýš nutným; třeba tu řešiti namnoze velmi choulostivé, nesnadné a závažné právní otázky. Na zodpovědění otázek kladených porotcům dle § 316 tr. ř. závisí téměř celý osud obžalovaného a padá to tím více na váhu, ježto vyhotovení rozsudku porotního soudu se liší valně od rozsudku nalézacího sborového soudu, postrádá obzvláště věcného odůvodnění otázky viny a podmiňuje tím i zcela jiný způsob brojení a potírání před soudem zrušovacím (srov. § 281 a 344 tr. ř.). Rozhodují-li o vině obžalovaného soudcové z povolání, odpadají otázky a celé řízení jich se týkající a tím i nutnost právního zastoupení obžalovaného. Že by v případech, v nichž rozhodují poroty, rozhodovala pouze tíže trestných činů, nelze právem tvrditi, jelikož náležejí k příslušnosti porotních soudů i méně závažné a trestné činy, jak na př. delikty tiskové. Obdoby předpisů o právu státním ani předpisů vojenského trestního řádu nelze pro různost předmětu užiti.

Čís. 364.

Předražování (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n.).

Zlaté a stříbrné šperky a peníze nejsou předměty potřeby ve smyslu § 1 lichevního zákona.

(Rozh. ze dne 5. února 1921, Kr II 266/20.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zrušil dle § 290 tr. ř. ku zmatečné stížnosti státního zastupitelství rozsudek lichevního soudu při krajském soudě v Jihlavě, jímž byl obžalovaný uznán vinným přečinem dle § 11 čís. 4. zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. a správně obžalovaného z obžaloby.

Důvody:

Zmatečná stížnost státního zastupitelství zavdala zrušovacímu soudu podnět k tomu, by případ zkoumal také po stránce, které se nejen nedotýká